

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
Қазақстан Республикасының
педагогикалық университетінің
Абая

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
Abai Kazakh National Pedagogical
University

PUBLISHED SINCE 1944

3 (403)

MAY-JUNE 2023

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы, PhD, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2023
Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансент Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

БИЛЯЛОВ Дархан Нурланович, PhD, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального педагогического университета им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязгат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ООО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2023

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

DEPUTY CHIEF DIRECTOR:

BILYALOV Darkhan Nurlanovich, Ph.D, Honorary Member of NAS RK, Rector of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

Address of printing house: ST «Aruna», 75, Muratbayev str, Almaty.

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 3. Number 403 (2023), 56-67
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.492>

UDC 811
IRSNTI 14.07.09

© **A.M. Elubay^{1*}, G. Sarseke¹, N. Biray², 2023**

¹Eurasian National University L.N. named after Gumilyov, Astana, Kazakhstan;

²Pamukkale University, Denizli, Turkey.

E-mail: *smailova_ase@mail.ru*

PREREQUISITES FOR THE USE OF KAZAKH AND TURKISH PROVERBS IN THE ORGANIZATION OF STUDENTS INDEPENDENT WORK

Asem Mameshkyzy Elubay — doctoral student. Eurasian National University named after L.N. Gumilyov, Astana, Kazakhstan

E-mail: *smailova_ase@mail.ru*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8746-9623>;

Gulnar Sarseke — Candidate of Philological Sciences, Professor. Eurasian National University named after L. N. Gumilyov, Astana, Kazakhstan

E-mail: *sarseke_ga@enu.kz*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1670-5131>;

Nergis Biray — Doctor PhD, Professor. Pamukkale University, Denizli, Turkey

E-mail: *nergisb@gmail.com*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4168-220X>.

Abstract. Language is a means of expressing national identity, culture, worldview, religion and the religion of the nation. The language retains its national code. There is a secret behind every word. One of the tools of the language, filled with a mysterious world, is a proverb. In the Kazakh language lesson, it is impossible to pass a lesson without using a proverb and a saying. The use of proverbs and sayings relating to the female turban in the Kazakh language, the use in language teaching in comparison with Turkish in order to show the connection and history of the single-body language. In this article, we have considered questions about how to effectively offer students the formation of oral speech skills, the correct use of proverbs and sayings using proverbs in Kazakh language lessons. The work on language development in the Kazakh language lessons will be aimed at developing the general game of students. That is, the problem of language development of students is related to their ability to think, and is also organized in the unity of the process of thinking and speech. The main purpose of the organization of language development work related to the teaching of the Kazakh language is to achieve such a level that students to a certain extent can speak Kazakh and convey their thoughts to someone else, as well as understand someone else's speech. To bring students to this level, it is useful to learn

and memorize proverbs. This is due to the promising development of our Motherland, becoming one of the leading countries of the world, the degree of education of the modern young generation, the ability to think creatively. In this regard, the work on the application of new technologies of education and upbringing in educational fields is proceeding at an accelerated pace. The content of modern education proves the high efficiency of teaching in comparison of any phenomena of language with other languages. Our article is also one of those.

Keywords: proverb, Kazakh language, Turkish language, national code

© А.С. Елубай^{1*}, Г. Сарсеке¹, Н. Бирай², 2023

¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан;

²Памуккале университеті, Денизли, Түркия.

E-mail: *smailova_ase@mail.ru*

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРІК МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРІН СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДА ҚОЛДАНУДЫҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ

Елубай Асем Мамешқызы — докторант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

E-mail: *iosu8990@mail.ru*. ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-8746-9623>;

Сарсеке Гүлнар — филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

E-mail: *sarseke_ga@enu.kz*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1670-5131>;

Нергиз Бирай — PhD, профессор, Памуккале университеті, Денизли, Түркия

E-mail: *nergisb@gmail.com*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4168-220X>.

Аннотация. Ұлттың ұлттық болмысын, мәденетін, дүниетанымын, ділі мен дінін танытатын құрал — тіл. Тіл өз бойына ұлттық кодты сақтайды. Әр сөздің астарында жасырынған құпия бар. Осында тылсым дүниеге толы тіл құралының бірі – мақал-мәтел. Қазақ тілі сабағында мақал-мәтелді пайдаланбай сабақ өту мүмкін емес. Қазақ тіліндегі әйел тақыбырына қатысты мақал-мәтелдерді қолдану, түбір бір түркі тілінің байланысы мен тарихын көрсету мақсатында түрік тілімен салыстыра отырып, тіл үйретуде қолдану қолжетімді, замауи амалдардың бірі. Осы мақаламызда қазақ тілі сабағында мақал-мәтелдерді қолдана отырып, студенттердің ауызекі сөйлеу, мақал-мәтелдерді дұрыс қолдану дағдыларын қалыптастыруда қандай тиімді жолмен ұсынуға болатындығы туралы мәселелерді қарастырдық. Қазақ тілі сабақтарында тіл дамыту жұмыстары студенттердің жалпы ойын дамытуға бағытталады. Яғни, студенттердің тілін дамыту мәселесі олардың ойлау қабілетімен байланылыстыра, сондай-ақ ойлау мен сөйлеу процесінің бірлігінде ұйымдастырылады. Қазақ тілін оқытуға байланысты тіл дамыту жұмысын ұйымдастырудың негізгі мақсаты — студенттер белгілі бір дәрежеде қазақша сөйлеп, өз ойын басқа біреуге жеткізе алатындай, сондай-ақ өзгенің

сөзін ұға, түсіне алатындай деңгейге жету. Студенттерді осындай деңгейге жеткізу үшін мақал-мәтелдерді оқытып, жаттатуға үйреткен тиімді. Бұл Отанымыздың келешек дамуымен, әлемнің алдыңғы қатарлы елдер қатарына қосылуымен, қазіргі жас өркеннің білім дәрежесімен, шығармашыл ойлай алу қабілеттерімен сабақтаса орайласады. Осыған орай білім беру салаларында оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын қолдану жұмыстары жедел қарқынмен жүруде. Заманауи білім беру мазмұнында тілдің қандай да болмасын құбылыстарын басқа тілдермен салыстыра оқытудың аса жоғары тиімділігі дәлелденген. Біздің мақаламыз да осының бірі көрінісі.

Түйін сөздер: мақал-мәтел, қазақ тілі, түрік тілі, ұлттық код

© А.С. Елубай^{1*}, Г.Сарсеке¹, Н. Бирай², 2023

¹Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева;

²Университет, Денизли, Түрция.

E-mail: *smailova_ase@mail.ru*

ПРЕДПОСЫЛКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КАЗАХСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПОСЛОВИЦ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Елубай Асем Мамешқызы — докторант, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

E-mail: *iosu8990@mail.ru*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8746-9623>;

Сарсеке Гүлнар — кандидат филологических наук, профессор, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

E-mail: *sarseke_ga@enu.kz*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1670-5131>;

Нергиз Бирай — PhD, профессор, Университет, Денизли, Түрция

E-mail: *nergisb@gmail.com*. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4168-220X>.

Аннотация. Язык — средство выражения национальной идентичности, культуры, мировоззрения, религии и религии нации. Язык сохраняет свой национальный код. За каждым словом скрывается секрет. Один из инструментов языка, наполненный загадочным миром, — это пословица. На уроке казахского языка невозможно пройти урок без использования пословицы и поговорки. Использование пословиц и поговорок, относящихся к женскому полу на казахском языке, в сравнении с турецким языком, с целью показать связь и историю одного тюркского языка, является одним из современных приемов. В данной статье мы рассмотрели вопросы о том, каким эффективным способом можно предложить студентам формирование навыков устной речи, правильного употребления пословиц и поговорок с использованием пословиц на уроках казахского языка. Работа по развитию языка на уроках казахского языка будет направлена на развитие общей игры студентов. То есть проблема развития языка учащихся связана с их умением мыслить, а также организуется в единстве процесса мышления и речи. Основной целью организации работы по развитию языка, связанной с преподаванием казахского языка, является

достижение такого уровня, чтобы студенты в определенной степени могли говорить по-казахски и передавать свои мысли кому-то другому, а также понимать чужую речь. Чтобы довести студентов до такого уровня, полезно учить и запоминать пословицы. Это связано с перспективным развитием нашей Родины, вхождением в число передовых стран мира, степенью образованности современного молодого поколения, умением мыслить творчески. В этой связи ускоренными темпами идет работа по применению новых технологий обучения и воспитания в образовательных областях. В содержании современного образования доказана высокая эффективность обучения в сравнении каких-либо явлений языка с другими языками. Наша статья — тоже одна из таких.

Ключевые слова: пословица, казахский язык, турецкий язык, национальный код

Introduction

Each language is a symbol system that preserves the national history, native culture, knowledge and taste, character and sense, craft and custom, tradition and wisdom. In its content structure, it is not just a system of symbols, it is an indicator of culture.

The culture, spiritual wealth and worldview, mentality of our ancestors, which have been developing and forming for centuries, have reached today's generation only through language. On this issue of the power of language, the scientist A. Kaidar expresses his opinion in the following way: the true image and essence of an ethnos is preserved only in its language, through its language it is preserved in the memory of generations. The language of an ethnos reflects not only understanding and assumptions about the ethnos itself, but also about the natural environment that it creates, about its relationships in society, about the inner world, mysteries and secrets, joys and delights, slights and laughter, dreams, about understanding and knowledge, needs, about all the phenomena occurring in it, the language is a reflection of the ethnos, and is a mirror and accurately showed the subtle roots of the connection between ethnicity and language.

Through language, mankind can express its centuries-old experience, or rather, the worldview of the nation at a certain time, the perception of surrounding phenomena, a positive or negative assessment of certain things that happen in a person's life, etc. Such expressions include idioms, aphorisms and proverbs.

“...Facts and data about the language is a full-fledged story. Therefore, first of all, we should look for the history and ethnographic wealth of the ethnos in the language” says the scientist A. Kaidar (Kaidar, 1985).

Materials and main methods

For truly understanding the mystery of the national language, it is not enough to know the laws of the language, its roots are directly related to the centuries-old history, culture and thinking of the ethnos speaking this language. Therefore, the problem of considering the national language in connection with the culture of the people caused the birth of the science of linguoculturology. The basis of this direction

was laid by V. von Humboldt, J. Grimm, F. de Saussure, R. Rask, E. Sepir, B. Whorf, A. Potebnya, G. Steintal. Continuing, Russian scientists V.A. Maslova, V.N. Telia, E. Vereshchagin, V. Kostomarov, V. Vorobyov, A. Arutyunova and others began to introduce this direction as an independent subject.

Proverbs are considered in different directions in linguistics, many local scientists based their research on the topic of proverbs. In particular, B. Adambayev's monograph *Halyq danalyǵy (Folk Wisdom)* (Adambayev, 2019), consisting of two interrelated parts *Maqal-mätelder (Proverbs)* and *Şeşendik sözder (Eloquent words)*, *Qazaq maqal-mätelderiniñ leksika-semantikalıq erekşelikteri (Lexico-semantic features of Kazakh proverbs)* by R. Sarsenbayev (Sarsenbayev, 1961), A. Donbaeva's PhD thesis entitled *Arab jäne qazaq maqal-mätelderiniñ leksika-grammatikalıq erekşelikteri (Lexico-grammatical features of Arabic and Kazakh proverbs)* (Donbaeva, 2003) shows that proverbs are studied from different sides.

There are many discussions concerning proverbs among foreign scholars too. S.G. Katozai states that “proverbs occupy a special place in mentoring human life in every aspect” (Lomotey et al., 2020). M. Tahir and T. Edwards note that “proverbs include a wealth of meanings that, taken together, form a philosophy and way of life” (Tahir et al., 2006). According to E. Arewa and A. Dundes, proverbs are common sayings that paint a picture of society (Arewa et al., 1964). A. Adesida explores how proverbs show power dynamics in society and how they describe societal standards based on gender (Adesida, 2007). A proverb, in W. Mieder's definition, is a brief, widely used traditional sentence that embodies moral principles, knowledge, the truth, and conventional interpretation in a metaphorical, safe, and memorable form that is passed down from one generation to the next (Mieder, 2014). S. Rasul defines proverbs as general truths and accepted adages that are frequently employed as precise statements about society (Rasul, 2015). These sayings are at that point utilized as a device for overseeing exchange of conventional standards and values from one era to the following with a slight or no variety (Glick et al., 2011).

The methodology of teaching the Kazakh language from a theoretical point of view, along with the acquisition of theoretical foundations and rules, definitions and rules of language materials, indicates the need for their practical use.

In the modern education system, the use and observation of various new technologies are being introduced, presenting their rational and optimal results. In particular, Kazakh language teachers enthusiastically support the renovation processes at the school, accepting new developments, testing them in practice, and being very active in their rational use. At the same time, paying attention to the meaning and content of the term pedagogical technology, the following definition is given: “Pedagogical technology” is a meaningful technique for implementing the educational process (Bespalko, 2004) And a specifically organi

zed goal that contributes to the formation of a pedagogical system is considered as interrelated methods and techniques.

Pedagogical technologies are an integral, procedural part of the didactic system (M.V. Choshanov). Pedagogical technologies represent a thoughtful model of

designing, organizing and conducting the educational process (V.M. Monakhov). Such definitions reveal the educational and methodological content of new technologies in the education system. And B.T. Likhachev's interpretation of pedagogical technology as a psychological and pedagogical technique in the form of specially adapted methods, techniques, and teaching tools clarifies the essence and result of learning strategies in the educational process.

Linguistic country-studies-education explains not only the knowledge of lexical units with national-cultural semantics, but also the possibility of their application in the context of intercultural communication (Zaitseva, 2012).

The study of this truly invaluable material, which includes various aspects of the spiritual life of the studied nation, its customs and traditions, ethical and aesthetic attitudes, will not only significantly expand the horizons of students, but also educate them in the spirit of mutual respect and tolerance. Moreover, reflecting the mentality of native speakers, proverbs allow students to learn them and apply them in the future (Vavichkina, 2015).

Results and discussion

Within the framework of the linguistic picture of the world, the category of “gender” requires special attention. Gender is a socio-cultural structure, roles and responsibilities that are assigned to men and women not only on biological qualities, but also on the positions they occupy as a result of socio-cultural activities. In the published work of Simone de Beauvoir “The Second sex”, it is shown that the concept of masculinity and femininity is determined by cultural, philosophical norms and that male culture has been positive, female-negative for ages (Parshley, 1972). The author did not accidentally title her work this way. According to the scientist, the birth of a man or a woman, that is, biological signs belong to the first sex. The main difference between a woman and a man is that she gives birth to a child. In addition to the first sex, there is a problem of the second sex. A person comes into the world as a man/ woman, but becomes a man/woman within the framework of understanding the society in which he or she lives. The second sex is a system of male and female values created and shaped by masculinity and femininity in society. That is why Simone de Beauvoir comes to the conclusion that “women are not born women immediately, but become women based on the cultural attitudes of their society and social environment”. Gender studies are the science of the structure of femininity and masculinity in culture.

The socio-cultural role of female matter in society and the family can be clearly traced by the proverbs of the two nations. We will see which qualities of a woman are highly valued, admired and equated with them. Hence we come to the image of a woman in the national worldview.

We conducted a survey of 1st year students of the Academy of Civil Aviation and made an analysis based on it. A sample survey is shown below (Figure 1).

The survey involved about 60 students aged 16–20 years. Almost half of them are boys and more than half are girls. Almost 80 percent of them studied the Kazakh language at school. As we mentioned above, the participants are 1st year students of the Academy of Civil Aviation.

САУАЛНАРАҚ

Қазақ тілінің ғылыми әлеуетін анықтау мақсатында осы сауалнарақты жүргізіп отырмыз. Осы сынамаға қатысу арқылы сіз осы жұмысқа зор септігіңізді тигізесіз.

Сұрақтарға жауап беріңіз

1. Аты-жөніңіз _____
2. Сыныбыңыз/курсңыз/кызметіңіз _____
3. Жанысыңыз _____
4. Жасыңыз _____
5. Мектепте қай тілде оқыдыңыз? _____

1. «Қызбала туралы мақал-мәтел айта» деген кезде қайсы мақал бірінші есіңізге түседі?
  1. Қыз өссе елдің көркі, гүл өссе жердің көркі
  2. Қызға қырық үйден тыйым
  3. Қызым үйде, қылығы түзде
  4. Қыз күнінде бәры жақсы, жаман қатын қайдан шығар
  5. Қыздың жолы жіңішке
2. Осы мақалдың қайсысы қазіргі таңда мәнін жойды немесе әлсіретті?
  1. Қайтып келген қыз жаман, қайта шапқан жау жаман
  2. Шешесін көріп қызын ал
  3. Қалдырмашы қыз онбас
  4. Малды тісіне қарап таңда, қызды ісіне қарап таңда
  5. Жақсы қыз жарылмаған қауын
3. Қазақ халқы қызбаланы сыйлаған, құрметтеген. Қазіргі таңда қызға деген құрмет өсті ме, әлде жеткіліксіз бе?
  1. Жеткілікті
  2. Төмен болып тұр
  3. Ештеме айта алмаймын
  4. Қызға құрметті арттыру керек
  5. Ұлдан биік емес қой
4. Мақал-мәтелдерді сынарымен сәйкестендіріңіз.

Қыз мұраты -	жаман келін – келсап
Жақсы келін-келін,	кету
Қыздың сырғын	бір қолымен әлемді тербейді»
Әйел бір қолымен	керегесі алтын
бесікті тербетсе,	жентесі біледі».
Келіні жақсының	
5. Ана, қызбала, әйел тақырыбына өзіңіз жақсы көретін 3 мақал-мәтел жазыңыз

Figure 1- A sample survey

We made the decision to present the students' responses in the form of a diagram, believing it would be more effective. They answered our first question in the following way (Figure 2).

1. What is the first proverb that comes to mind when you were said to tell one about a girl?

52 responses

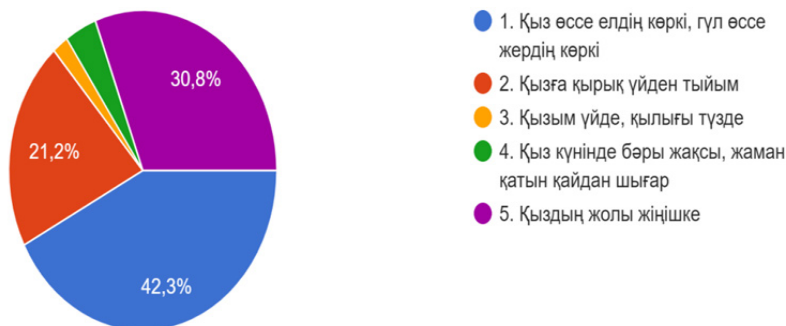

Figure 2 - Diagram 1

Based on our observations, when students were asked to recall a proverb about a girl, the majority responded with the following: “*Qyz össe eldiñ körki, gül össe jerdiñ körki* (If the girl grows up - the beauty of the country, If the flowers bloom – the beauty of the land) which accounted for approximately 42.3 % of the total responses, nearly half. Now let's organize the proverbs based on their frequency of recognition:

1. *Qyz össe eldiñ körki, gül össe jerdiñ körki* (If the girl grows up - the beauty of the country, If the flowers bloom - the beauty of the land)
2. *Qyzdyñ joly jiñişke* (The girl's way is thin, which means that the slightest mistake can ruin a girl's life)
3. *Qyzğa qyryq üiden tyiym* (Prohibitions for a girl come from forty houses, which means that they are always and everywhere under the control)
4. *Qyz küninde bäre jaqsy, jaman qatyn qaidan şyğar* (When maidens all are good, where do bad wives come from?)
5. *Qyzym üide, qylyğy tüзде* (Daughter is in the house, but her coquetry is out of the house).

What we have observed is that the celebration of girls as symbols of beauty remains significant, both in the past and present. Secondly, the girl's tenderness is emphasized. The main focus is that she needs to be protected, and that her path is cautious and others should give way to her. In addition, it is said that a Kazakh girl's shyness, faith and modesty are one of the main characteristics, and if she becomes too open, not only her parents, but the whole community, represented by the aul of forty clans should protect and respect her. The last two proverbs, although widely known and used, are not immediately recalled, which indicates that they are less relevant.

In the previous year, I had the opportunity to engage in a research internship at Pamukkale University, located in Denizli, Turkey, specifically at the department of "Modern Turkish Languages and Literatures". Under the guidance of Professor Nergis Biray, I conducted research on the topic of proverbs related to woman. During that period, I collaborated with Turkish students and together we compared the proverbs in Turkish and Kazakh languages. We determined how similar they were.

The role of women within any nation's society cannot be compared to their position in Kazakh society. From a young age, Kazakh people firmly believed that when a girl is born, she has the potential to become the Mother of the Nation in the future. The presence of delicate and gentle girls often leaves men feeling powerless, compelling them to feel a strong urge to protect them. In Kazakh society, girls were encouraged to speak freely and express their thoughts openly, and there were even ruling women among them. However, they never lost their femininity. In modern times, the rights of girls are considered equal to those of boys, yet it is spiritually emphasized that they should always preserve their tender nature.

The Kazakh community acknowledged the influence of upbringing on a person's future development, following the notion that "what you see in the nest, you follow when you fly". They understood that they would repeat what they saw and learned in their families. That's why they aimed to betroth with a girl from a noble household. In order to achieve this goal, the first thing they looked at was the girl's mother. The belief held was that if the mother possessed virtuous qualities, the girl would likely possess them as well. The saying "The apple does not fall far from the apple tree" conveyed the understanding that the girl would not deviate significantly from the characteristics of her mother.

2. Which of these proverbs has lost or weakened its meaning now? 52 responses

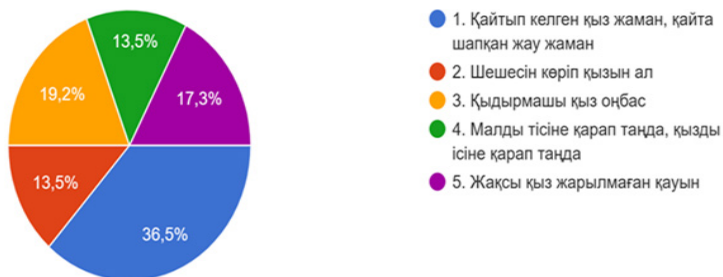

Figure 3 – Diagram 2

1. *Qaityp kelgen qyz jaman, qaita şapqan jau jaman* (A girl who returns (from marriage) is bad, an enemy who strikes again is bad)
2. *Şeşesine qarap qyzyn al* (After looking at the mother, take the daughter to wife)
3. *Qydyrmaşy qyz oñbas* (Wandering girl will not be good)
4. *Maldy terisine qarap tañda, qyzdy isine qarap tañda* (Choose an animal by skin, choose a girl by looking how she does work)
5. *Jaqsy qyz jaryлмаған қауын* (A good girl is an unexploded melon).

As time progresses, the understanding and relevance of proverbs in people's minds also change. In the present era, it is evident that the number of marriages and divorces is on the rise. This shift is reflected in the proverb depicted in the diagram. In the past, if a girl divorced and returned to her place of origin, it would have been considered shameful, not just for her family but also for the entire village. However, in the present context, such a situation is considered normal. A girl who returns is no longer humiliated or shamed but is instead accepted with the understanding that “qatelecpeitın adam bolmaidy, bağy janbağan bolar” (There is no one who does not make mistakes; maybe she is just not lucky). The students comprehend the meaning of this proverb and demonstrate that the proverb “*Qaityp kelgen qyz jaman, qaita şapqan jau jaman*” (A girl who returns (from marriage) is bad, an enemy who strikes again is bad” has lost its significance).

The proverb “*Qydyrmaşy qyz oñbas*” (Wandering girl will not be good) of similar nature is demonstrated to be irrelevant. Even during a time when it was prohibited for girls to walk alone or engage in conversations with unfamiliar men due to the belief that “*Qyzğa qyryq üiden tyiym*” (A girl is forbidden from forty houses), this mindset is no longer widely accepted. This is an era where girls have freedom and equality. Proverbs of similar nature can also be found in the Turkish language, such as “*Kız alan gözle bakmasın kulakla işitsin*—Let the one who takes the bride not look with his eyes, but hear with his ears” and “*Kızını tömmeyen dizini döver*— Who does not look after his daughter, then he/she will regret” both implying that a girl should be disciplined and well-behaved. However, we have discovered that even in Turkey, these proverbs have lost their significance and are no longer in active use.

3. The Kazakh culture held a deep respect for girls. Has this respect for girls grown stronger over time, or is it still lacking in some aspects?

32 responses

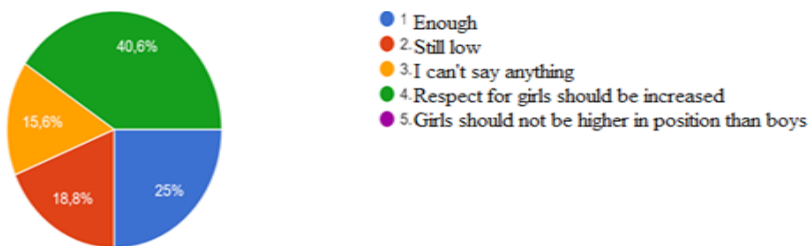

Figure4 – Diagram3

The third question of the survey is: “The Kazakh culture held a deep respect for girls. Has this respect for girls grown stronger over time, or is it still lacking in some aspects?” Most of them responded that the girl still lacks respect and chose the option “Respect for girls should be increased”. 25% of students chose “Enough”. This indicates that while there is already a significant level of respect for girls, further increasing it may not necessarily lead to a substantial rise in overall respect levels.

4. Match the proverbs with their continuations

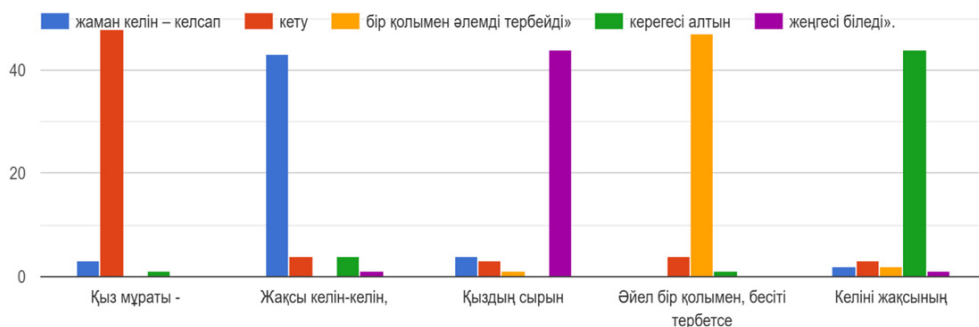

Figure5 – Diagram4

Students also performed the task “Find the correct part of the proverb”, most of them completed it successfully. This indicates that the level of knowledge regarding proverbs among young people is not significantly low. In the subsequent task: “Write three favorite proverbs on the topic of mother, girl, woman,” numerous proverbs were shared. Among them, the following were the most frequently mentioned:

Qyz össe eldiñ körki (If a girl grows up it is the beauty of the country) 7times

Qyzdyñ joly juñıške (The girl’s way is thin) 6times

Qyz qylyğymen süikımdı (The girl is cute with beautiful behavior) 6times

Şeşesin körıp qyzyn al, aiağyn körıp asyn ış (After looking at the mother, take the daughter to wife, look at the cup, then help yourself) 5times

Qyzğa qyryq üiden tyıym (A girl is forbidden from forty houses) 4times

Qyzy bardyñ nazy bar (Who has a daughter, they have a request) 4times

Qyzdyñ qyryq jany bar (A girl has got forty souls, which means that they are very patient) 3times

Conclusion

Summarizing the work, we believe that it is a very convenient and rational way to organize the work of the ISW using proverbs on the theme of “woman” for students in the Kazakh language class. In the current period of national revival, spiritual revival, return to our traditions, it seems natural to increase the respect for the Kazakh language.

A student who has a good level of spoken language, trained in it, can give a correct and systematic speech in writing. Therefore, these two processes will give correct results only when they are considered and carried out in unity with each other. All the works for language development are of great help in developing students' language skills, level of knowledge, sense of consciousness, and literacy.

In the concept of education, the tasks of further establishing bilingualism as a requirement of life and improving the quality of teaching the Kazakh language to representatives of other nationalities are set. In Russian-language education centers, the task of teaching Kazakh to students should be such that they become able to speak Kazakh. We know that it is important to be able to effectively use phrases and proverbs in everyday life.

REFERENCES

- Adambayev B., 2019 — public speaking—Almaty: publishing house bilim. 2019. - 216 p. ISBN 978-9965-09-906-9
- Adesida A.A., 2007 — Proverbs and masculinity: A stylistic analysis of select gendered proverbs. *The Nigerian Academic Forum: A Multidisciplinary Journal*, 13(3). <https://www.globalacademicgroup.com/journals/the%20nigerian%20academic%20forum/Aderonke09.pdf> [Google Scholar]
- Arewa E.O. & Dundes A., 1964 — Proverbs and the ethnography of speaking folklore. *American Anthropologist*, 66(6). Pp. 70–11. https://doi.org/10.1525/aa.1964.66.suppl_3.02a00040 [Crossref], [Web of Science ®], [Google Scholar]
- Bespalko V., 2004 — education and globalization. - Ulan-Ude: izd-Vo Buryat. Gos. in UN, 2004. - Pp.22–26
- Donbaeva A.B., 2003 — vocabulary and grammar of Arabic and Kazakh Proverbs. features.: Phil. G. Kand. ... diss. abstract. - Almaty, 2003.
- Glick P., Fiske S.T., 2011 — Ambivalent sexism revisited. *Psychology of Women Quarterly*, 35(3). Pp. 530–535. <https://doi.org/10.1177/0361684311414832> [Crossref], [PubMed], [Web of Science ®], [Google Scholar]
- Gulmira Abdimaulen, Gulgaisha Sagidolda, Gulimzhan Zhylykbay, Gulshat Adilova, Akhmaral Serikbaeva, 2022 — Representation of the Concepts Man/Woman In the Kazakh and English Proverbs // *International Journal of Social Science And Human*. – Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan. Nur-Sultan. Volume 05. Issue 05. May 2022
- Kaidar A., 1985 — Ethnolinguistics // education and labor. -1985. Pp. 5–6.
- Lomotey B.A. & Chachu S., 2020 — Gender ideologies and power relations in proverbs: A cross-cultural study. *Journal of Pragmatics*, 168. Pp. 69–80. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2020.07.001> [Crossref], [Web of Science ®], [Google Scholar]
- Mieder W., 2014 — Origin of proverbs. Introduction to paremiology: A comprehensive guide to proverb studies. Pp. 28–48. <https://doi.org/10.2478/9783110410167> [Crossref], [Google Scholar].
- Parshley H.M., 1972 — *The second sex*, trans...Harmondsworth: Penguin. Beauvoir, Simone de (1972).
- Rasul S., 2015 — Gender and power relationships in the language of proverbs: Image of a woman. *FWU Journal of Social Sciences*, 9(2). Pp 53–62. <https://doi.org/10.4236/aasoci.2020.104008> [Google Scholar]

Sarsenbayev R., 1961— lexical and semantic features of Kazakh Proverbs.: Phil. G. Kand. ... diss. abstract. - Almaty, 1961.

Tahir M.N. & Edwards T.C., 2006 — *Rohimataluna: Pashto proverbs*. Pashto Academy, UOP. [Google Scholar]

Vavichkina T.A. role in the formation of sociocultural competence of students. - Philological science. Questions of theory and practice. - Tambov: certificate, 2015. № 6 (48): in 2-x ch.ch. I. Pp. 34–36. ISSN 1997-2911. address in the journal: Zaitseva M.V. formation of socio-cultural competence of students in an unproductive University // World of science, culture, education. 2012. № 2 (33). Pp. 109–111.

Zaitseva M.V., 2012 — formation of socio-cultural competence of students in an unproductive University // World of science, culture, education. 2012. № 2 (33). Pp. 109–111.

**МАЗМҰНЫ
ПЕДАГОГИКА**

- Р.С. Ахитова, Л.Б. Бегалиева, Г. Мурсалимова, Ж. Абельтаева,
Г.А. Джамашова**
КЕЙС ТЕХНОЛОГИЯСЫ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ
БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ.....5
- Р. Булатбаева, С. Жүсіпбаев, В. Әділова, Ж. Жақиянова, З. Айчанова**
DIGITAL-РЕСУРСТАР БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ
ҮЛГЕРІМІН АРТТЫРУДЫҢ МОТИВАЦИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРЫ РЕТІНДЕ
("ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ" ПӘНІН ОҚИТУ ТӘЖІРИБЕСІНЕН).....13
- Н.Г. Галымова, Ж.С. Мукаатаева, Н.С. Жусупбекова, М. Оразбаева**
БОЛАШАҚ ХИМИЯ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯЛАРДАУДА ӘЛЕУМЕТТІК –
ГУМАНИТАРЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ.....32
- А.Қ. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова, А.А. Тумышева**
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДЕГІ
"SMART-ТЕХНОЛОГИЯЛАР" ҰҒЫМЫНЫҢ МӘНІН ТАЛДАУ.....45
- А.С. Елубай, Г. Сарсеке, Н. Бирай**
ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРІК МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРІН СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК
ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДА ҚОЛДАНУДЫҢ
АЛҒЫ ШАРТТАРЫ.....56
- Н.Н. Ерболатов, А.Т. Байкенжеева, Н.А. Ахатаев, И.О. Аймбетова,
Д.У. Сексенова**
ҚАЗАҚСТАН ЖОО МАГИСТРАТУРА БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ
БАҒДАРЛАМАЛАРЫН САЛЫСТЫРУ ЖӘНЕ БИОЛОГ МАГИСТРЛЕРДІ
ДАЙЫНДАУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ
ҚОЛДАНУ.....68
- Е. Ергөбек, Ш. Раманкулов, Е. Досымов**
STEM ОҚИТУ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМГЕРЛЕРДІҢ СЫН-ТҮРҒЫСЫНАН
ОЙЛАУЫН ДАМУ МӘСЕЛЕСІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....83
- А.С. Ерсұлтанова., Н. Карелхан, Г.Т. Азиева, М.С. Уайсова,
Л.М. Абдибекова**
ИНКЛЮЗИВТІ СЫНЫПТА ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ПӘНІН
ОҚИТУДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫ.....92
- Р.З. Жилмагамбетова, Ж.Б. Копеев, К.Р. Кусманов, Д.И. Кабенов,
А.А. Джаккина**
ДЕРБЕС БЕЙІМДЕП ОҚИТУ: ТАЛДАУ, САЛЫСТЫРУ,
ҚОРЫТЫНДЫЛАР.....102

- Ж.А. Жұмабаева, А.К.Рысбаева, М.Н. Оспанбекова, А.Д.Рыскулбекова, С.Ж.Турикпенова**
БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ПӘНДЕРІН МЕТАПӘНДІК ТҮРҒЫДА
ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ.....114
- Р.Ш. Избасарова Г.Н. Бектемирова**
КӨПТІЛДІ ОРТАДА БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ
АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ.....131
- Г.Б. Кожаметова**
ОҚЫТУДЫҢ ОРТА КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА
ӘРТҮРЛІ СӨЙЛЕУ ТИПТЕРІМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ.....146
- Г.А. Наби, Б.К. Сактағанов, Ш.С. Султанбеков, Ш.К. Тухмарова, Л.Ш. Арипбаева**
БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫҢ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ
ИНТЕЛЛЕКТІН ДАМУЫ.....160
- Ш. Раманқұлов, М. Нуризинова, Е. Досымов, А. Аханова**
БОЛАШАҚ ФИЗИКА МҰҒАЛІМДЕРІНЕ ФИЗИКАНЫ АҒЫЛШЫН
ТІЛІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН МАЗМҰНЫ.....172
- М.С. Сабыржанова, С.В. Ананьева**
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ЕРМЕК ТҮРСЫНОВТЫҢ «МӘМЛҰК»
РОМАНЫН ЗЕРДЕЛЕУДІҢ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ.....187
- М. Серік, Д.Ш. Тлеумагамбетова**
РУТНОН ПРОГРАММАЛАУ ОРТАСЫНДА КРИПТОГРАФИЯ
АЛГОРИТМДЕРДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ӘДІСТЕРІ.....203
- М.М. Слямхан, Д.Б. Сыдықов**
ҚАЗАҚСТАН ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МАТЕМАТИКАДАН
ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....218
- А.С. Смыков, З.К. Кульшарипова, Л.С. Сырымбетова, З.Ш. Шавалиева, И.О. Сайфурова, З.Е. Бурашова**
ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
МӘДЕНИЕТ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....231
- Э.Ә. Сұлтанова, Б.Н. Нүсіпжанова, Ж. Бисенбаева, Б.З. Медеубаева, Р.Қ. Досжан**
ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ МӘДЕНИ
ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУЫ.....246

К.Ж. Утеева, А.С. Жармағамбетова, Г.К. Касымова
ЖАҒАНДЫҚ ӘЛЕМДЕГІ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА
ҰЛТТЫҚ БІРЕГЕЙЛІКТІ САҚТАП ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ.....257

ЭКОНОМИКА

А. Абдимомынова, А. Жайшылық, И. Ким, Э. Темирбекова, А. Алибекова
ӨНІРДІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ: ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
ЖӘНЕ БАСЫМДЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....267

Ш.К. Абикенова, А.П. Коваль, Л.М. Шаяхметова, А.Б. Бекмағамбетов,
Ш.Т. Айтимова
ҚАЗІРГІ ЕҢБЕК ЖАҒДАЙЛАРЫ, ҰЛТТЫҚ СТАТИСТИКА ДЕРЕКТЕРІ
ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҚПАРАТ КӨЗДЕРІ НЕГІЗІНДЕ ӨНДІРІСТІК
ЖАРАҚАТТАНУ ДЕНГЕЙІ.....281

Д.Т. Алиасқаров, Р.Т. Исақова, Қ.Қ. Мұздыбаева, И.Қ. Райымбекова,
С. Н. Мищук
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ПЕН ӘЛЕУМЕТТІК ТҰРАҚТЫЛЫҚ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ КӨШІ-ҚОН МӘСЕЛЕЛЕРІН КЕҢІСТІКТІК
ТАЛДАУ.....298

Ж.К. Алтайбаева, В.П. Шеломенцева, Д.З. Айгужинова,
Ш.Е. Муталляпова, Р.К. Алимханова
МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ
ҚАРЖЫЛЫҚ МОДЕЛЬДЕУ.....315

Ж.А. Бабажанова, Ж.З. Баймукашева, Г.Ж. Рысмаханова,
Ж.Қ. Басшиева, А.К. Оразғалиева
ЭТНИКАЛЫҚ РЕПАТРИАЦИЯ САЯСАТЫН ТИІМДІ ЖҮЗЕГЕ
АСЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ.....327

М. Баймағанбетова, М. Рахымбердинова, С. Баймағанбетов
МҰНАЙДЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ
ЦИКЛДАРЫНА ӘСЕРІ.....341

А.Ж. Бұхарбаева, Г.Н. Бисембаева, Ш.Ж. Сейітжағыпарова,
Б.К. Нурмағанбетова, А.Ж. Машаева
АГРОӨНЕРКӘСІПТІК КЕШЕНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҮРДІСТЕРДІ
ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ӘЛЕМДІК ТРЕНДТЕРІ.....354

Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, З.Б. Ахметова, Г.М. Мухамедиева,
С. Серикбаев
ЗЕРТТЕУ ЕЛДЕРІНДЕГІ ЭТНИКАЛЫҚ РЕПАТРИАЦИЯНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТИІМДІЛІГІ.....366

- С.Т. Дошманова, Б.Ж. Болатова, Г.А. Мауина, А.Ж. Жолмұханова, М. Замирбекқызы**
ҒЫЛЫМНЫҢ ЭКОНОМИКАНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІНЕ
ӘСЕРІ.....382
- Р.Ә. Есберген, Г.Н. Асрепов, А.К. Оразғалиева, Г.М. Сагиндыкова, Ш.У. Ниязбекова**
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ АУЫЛДЫҚ ОКРУТ ӘКІМДЕРІНІҢ ҚЫЗМЕТІ:
ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН
ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....391
- Б.А. Жүнісов, Г.К. Демеуова, М.Г. Қайырғалиева, Г.М. Сағындықова, Т.Ф. Алхассан**
ЖАСТАРДЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУДЫ ШЕШУДІҢ
ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ.....407
- З.О. Иманбаева, А.К. Оралбаева, А.Ж. Наурызбаев, М.А. Умирзакова, Б.Х. Айдосова**
КАЛЬКУЛЯЦИЯЛАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ЖҮЙЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ
ОТАНДЫҚ КӘСІПОРЫНДАРДА ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ.....423
- Г.Е. Кайрлиева, Г.К. Жанибекова, К.Б. Утегенова, А.Т. Султанов, Е.А. Богданова**
АУЫЛДА ӨЗІН-ӨЗІ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ЖӘНЕ АУЫЛ
ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЕМЕС КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ.....439
- А.М. Кулагина, Д.Е. Нурмуханбетова, С.З. Сайдуллаев**
ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ АППАРАТТЫ ЖҮЙЕЛЕУ ЭЛЕМЕНТІ РЕТІНДЕ
ТАМАҚТАНУ ҚЫЗМЕТТЕРІН ЖІКТЕУДІ ӨЗІРЛЕУ.....452
- А.А. Куланов, М.А. Айтказина, Э.А. Рузиева, А.Д. Каршалова, А.К. Саулембекова**
ЖАСЫЛ ҚҰРАЛДАРДЫҢ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІНІҢ ЖАҒДАЙЫНА
ӘСЕРІ.....470
- Г.Т. Кунуркульжаева, А.К. Бакпаева, И.Т. Иманғалиева, Г.К. Демеуова, Ж. Байшукурова, А.А. Нурғалиева**
АУЫЛ ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ ӨМІР САПАСЫН БАҒАЛАУ ҮШІН
АҚПАРАТТЫҚ БАЗАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....483
- Л.А. Курманғалиева, Е.Б. Аймағамбетов, Б.Қ. Джазықбаева, Б.К.Спанова**
ХАЛЫҚТЫҢ ТАБЫСТАРЫН ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫН
ЗЕРТТЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....497

- Г.Е. Нурбаева, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева, Б.К. Смаилов, А.Ж. Қуниязова**
ҚАЗАҚСТАНДА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОММЕРЦИЯЛАНДЫРУДЫҢ
ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....507
- Л.А. Омарбакиев, Ж.Т. Рахымова, М.Т. Баєтова, И.М. Баубекова**
ҚАЗАҚСТАНДА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУДЫ ЖАҢДАНДЫРУ
ФАКТОРЛАРЫНЫҢ, ОНЫҢ ІШІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ФАКТОРЛАРДЫҢ ӘСЕРІ.....519
- А.С. Тапалчинова, Н.С. Кафгункина, М.М. Мухамедова, Н.А. Мажитова, У.Д. Берикболова**
ҚАЗАҚСТАНДА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОММЕРЦИЯЛАНДЫРУДЫҢ
ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....534
- Р.Ш. Тахтаева, Е.Б. Абеуханова, М.Б. Молдажанов, К.Е. Хасенова, Л.З. Паримбекова**
ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТУРИСТІК ӘЛЕУЕТІН БАҒАЛАУ.....547
- Ш. А. Трушева, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов, А.Т. Кайдарова**
ҚАЗАҚСТАНДА МІСЕ ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ САЯСАТТЫ
КЛАСТЕРЛІК ТӘСІЛ МЕН РЕГРЕССИЯЛЫҚ МОДЕЛЬ НЕГІЗІНДЕ
ІСКЕ АСЫРУДЫ БАҒАЛАУ.....558
- А.С. Уалтаева, Laszlo Vasa, М.Д. Уалтаев**
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҢБЕК НАРЫҒЫН ТАЛДАУ:
БЕЙРЕСМИ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ.....577

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Р.С. Ахитова, Л.Б. Бегалиева, Г. Мурсалимова, Ж. Абельтаева, Г.А. Джамашова ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ.....	5
К. Булатбаева, С. Жусупбаев, В. Адилова, Ж. Жакиянова, З. Айтчанова DIGITAL-РЕСУРСЫ КАК МОТИВАЦИОННЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОЙ УСПЕВАЕМОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ (ИЗ ОПЫТА ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА»).....	13
Н.Г. Галымова, Ж.С. Мукатаева, Н.С. Жусупбекова, М. Оразбаева ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ.....	32
А.Қ. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова, А.А. Тумышева АНАЛИЗ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ “SMART ТЕХНОЛОГИИ” В СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ.....	45
А.С. Елубай, Г.Сарсеке, Н. Бирай ПРЕДПОСЫЛКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КАЗАХСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПОСЛОВИЦ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ.....	56
Н.Н. Ерболатов, А.Т. Байкенжеева, Н.А. Ахатаев, И.О. Аймбетова, Д.У. Сексенова СРАВНЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ МАГИСТРАТУРЫ ВУЗОВ КАЗАХСТАНА И ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ-БИОЛОГОВ.....	68
Е. Ергобек, Ш. Раманкулов, Е. Досымов ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ОБУЧЕНИЯ STEM.....	83
А.С. Ерсұлтанова., Н. Карелхан, Г.Т. Азиева, М.С. Уайсова, Л.М. Абдибекова ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ ПО ПРЕПОДАВАНИЮ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В ИНКЛЮЗИВНОМ КЛАССЕ.....	92

Р.З. Жилмагамбетова, Ж.Б. Копеев, К.Р. Кусманов, Д.И. Кабенов, А.А. Джакина ПЕРСОНАЛИЗИРОВАННОЕ АДАПТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ: АНАЛИЗ, СРАВНЕНИЕ, ВЫВОДЫ.....	102
Ж.А. Жумабаева, А.К. Рысбаева, М.Н. Оспанбекова, А.Д. Рыскулбекова, С.Ж. Турикпенова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ МЕТАПРЕДМЕТНОГО ОБУЧЕНИЯ ПРЕДМЕТОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	114
Р.Ш. Избасарова Г.Н. Бектемирова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ В ПОЛИЯЗЫЧНОЙ СРЕДЕ.....	131
Г.Б. Кожаметова РАБОТА С РАЗЛИЧНЫМИ ТИПАМИ РЕЧИ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА НА СРЕДНЕМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ.....	146
Г.А. Наби, Б.К. Сактағанов, Ш.С. Султанбеков, Ш.К. Тухмарова, Л.Ш. Арипбаева РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ.....	160
Ш. Раманкулов, М. Нуризинова, Е. Досымов, А. Аханова ПРИНЦИПЫ И СОДЕРЖАНИЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЗИКИ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ.....	172
М.С. Сабыржанова, С.В. Ананьева МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ РОМАНА ЕРМЕКА ТУРСУНОВА «МАМЛЮК» В ВУЗЕ.....	187
М. Серік, Д.Ш. Тлеумагамбетова МЕТОДЫ РЕАЛИЗАЦИИ КРИПТОГРАФИЧЕСКИХ АЛГОРИТМОВ В СРЕДЕ ПРОГРАММИРОВАНИЯ PYTHON.....	203
М.М. Слямхан, Д.Б. Сыдыхов МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ПО МАТЕМАТИКЕ КАЗАХСТАНСКИХ ШКОЛЬНИКОВ.....	218

А.С. Смыков, З.К. Кульшарипова, Л.С. Сырымбетова, З.Ш. Шавалиева, И.О. Сайфурова, З.Е. Бурашова
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ
СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....231

Э.А. Султанова, Б.Н. Нусипжанова, Ж. Бисенбаева, Б.З. Медеубаева, Р.К. Досжан
РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГОВ.....246

К.Ж. Утеева, А.С. Жармағамбетова, Г.К. Касымова
ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
ИДЕНТИЧНОСТИ В МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ
В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ.....257

ЭКОНОМИКА

А. Абдимомынова, А. Жайшылык, И. Ким, Э. Темирбекова, А. Алибекова
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ РЕГИОНА: СТРУКТУРНЫЕ
ОСОБЕННОСТИ И ФОРМИРОВАНИЕ ПРИОРИТЕТОВ.....267

Ш.К. Абикенова, А.П. Коваль, Л.М. Шаяхметова, А.Б. Бекмагамбетов, Ш.Т. Айтимова
СОВРЕМЕННЫЕ УСЛОВИЯ ТРУДА, УРОВЕНЬ
ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА НА ОСНОВЕ ДАННЫХ
НАЦИОНАЛЬНОЙ СТАТИСТИКИ И ДРУГИХ ИСТОЧНИКОВ
ИНФОРМАЦИИ.....281

Д.Т. Алиаскаров, Р.Т. Искакова, К.К. Муздыбаева, И.К. Райымбекова, С.Н. Мищук
ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ МИГРАЦИИ В УСЛОВИЯХ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И СОЦИАЛЬНОЙ
СТАБИЛЬНОСТИ.....298

Ж.К. Алтайбаева, В.П. Шеломенцева, Д.З. Айгужинова, Ш.Е.Муталляпова, Р.К. Алимханова
ФИНАНСОВОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ
В ЖИВОТНОВОДСТВЕ.....315

Ж.А. Бабажанова, Ж.З. Баймукашева, Г.Ж. Рысмаханова, Ж.К. Басшиева, А.К. Оразгалиева
ПУТИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ
ЭТНИЧЕСКОЙ РЕПАТРИАЦИИ.....327

М. Баймаганбетова, М. Рахымбердинова, С. Баймаганбетов ВЛИЯНИЕ НЕФТИ НА МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦИКЛЫ КАЗАХСТАНА.....	341
А.Ж. Бухарбаева, Г.Н. Бисембаева, Ш.Ж. Сейітжағыпарова, Б.К. Нурмаганбетова, А.Ж. Машаева МИРОВЫЕ ТRENДЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ.....	354
Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, З.Б. Ахметова, Г.М. Мухамедиева, С. Серикбаев ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЭТНИЧЕСКОЙ РЕПАТРИАЦИИ В СТРАНАХ ИССЛЕДОВАНИЯ.....	366
С.Т. Дошманова, Б.Ж. Болатова, Г.А. Мауина, А.Ж. Жолмұханова, М.Замирбекқызы ВЛИЯНИЕ НАУКИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ЭКОНОМИКИ.....	382
Р.А. Есберген, Г.Н. Асрепов, А.К. Оразгалиева, Г.М. Сагиндыкова, Ш.У. Ниязбекова ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ АКИМОВ СЕЛЬСКИХ ОКРУГОВ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ.....	391
Б.А. Жүнісов, Г.К. Демеуова, М.Г. Қайырғалиева, Г.М. Сағындықова, Т.Ф. Алхассан ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТОСТИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ.....	407
З.О. Иманбаева, А.К. Оралбаева, А.Ж. Наурызбаев, М.А. Умирзакова, Б.Х. Айдосова СОВРЕМЕННЫЕ СИСТЕМЫ КАЛЬКУЛЯЦИИ И ОПЫТ ИХ ПРИМЕНЕНИЯ НА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	423
Г.Е. Кайрлиева, Г.К. Жанибекова, К.Б. Утегенова, А.Т. Султанов, Е.А. Богданова САМОЗАНЯТОСТЬ И РАЗВИТИЕ НЕСЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА СЕЛЕ.....	439
А.М. Кулагина, Д.Е. Нурмуханбетова, С.З. Сайдуллаев РАЗРАБОТКА КЛАССИФИКАЦИИ УСЛУГ ПИТАНИЯ КАК ЭЛЕМЕНТА СИСТЕМАТИЗАЦИИ ПОНЯТИЙНОГО АППАРАТА.....	452

- А.А. Куланов, М.А. Айтказина, Э.А. Рузиева, А.Д. Каршалова, А.К. Саулембекова**
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЕННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА СОСТОЯНИЕ
ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ.....470
- Г.Т. Кунуркульжаева, А.К. Бакпаева, И.Т. Имангалиева, Г.К. Демеуова, Ж. Байшукурова, А.А. Нургалиева**
ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БАЗЫ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА
ЖИЗНИ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ.....483
- Л.А. Курмангалиева, Е.Б. Аймағамбетов, Б.К. Джазықбаева, Б.К. Спанова**
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ И ИХ ФОРМИРОВАНИЯ.....497
- Г.Е. Нурбаева, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева, Б.К. Смаилов, А.Ж. Куниязова**
ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ОСОБЕННОСТЯМИ
РАЗВИТИЯ.....507
- Л.А. Омарбакиев, Ж.Т. Рахымова, М.Т. Баетова, И.М. Баубекова**
ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ АКТИВИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В КАЗАХСТАНЕ, В ТОМ ЧИСЛЕ
ИННОВАЦИОННОГО.....519
- А.С. Тапалчинов, Н.С. Кафтункина, М.М. Мухамедова, Н.А. Мажитова, У.Д. Берикболова**
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ
ТЕХНОЛОГИЙ.....534
- Р.Ш. Тахтаева, Е.Б. Абеуханова, М.Б. Молдажанов, К.Е. Хасенова, Л.З. Паримбекова**
ОЦЕНКА ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ВОСТОЧНОГО
КАЗАХСТАНА.....547
- Ш.А. Трушева, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов, А.Т. Кайдарова**
ОЦЕНКА РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ МІСЕ-ТУРИЗМА В
КАЗАХСТАНЕ НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА
И РЕГРЕССИОННОЙ МОДЕЛИ.....558
- А.С. Уалтаева, Ласло Васа, М.Д. Уалтаев**
АНАЛИЗ РЫНКА ТРУДА КАЗАХСТАНА: НЕФОРМАЛЬНАЯ
ЗАНЯТОСТЬ.....577

CONTENTS
PEDAGOGY

R.S. Akhitova, L.B. Begaliyeva, G. Mursalimova, J. Abiltayeva, G.A. Dzhamashova IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON CASE TECHNOLOGY.....	5
K. Bulatbaeva, S. Zhusupbayev, V. Adilova, J. Zhakiyanova, Z. Aitchanova DIGITAL RESOURCES AS MOTIVATIONAL FACTORS FOR IMPROVING THE ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS (FROM THE EXPERIENCE OF TEACHING THE SUBJECT «HISTORY OF KAZAKHSTAN»).....	13
N.G. Galymova, Zh.S. Mukataeva, N. Zhussupbekova, M. Orazbayeva WAYS TO IMPLEMENT SOCIAL AND HUMANITARIAN SECURITY IN THE PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF CHEMISTRY.....	32
A.K. Dildabek, M.A. Yermaganbetova, A.A. Tumysheva ANALYSIS OF THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF “SMART TECHNOLOGY” IN MODERN PEDAGOGICAL SCIENTIFIC RESEARCH....	45
A.M. Elubay, G. Sarseke, N. Biray PREREQUISITES FOR THE USE OF KAZAKH AND TURKISH PROVERBS IN THE ORGANIZATION OF STUDENTS INDEPENDENT WORK.....	56
N.N. Yerbolatov, A.T. Baikenzheeva, N.A. Akhatayev, I.O. Aimbetova, D.U. Seksenova COMPARISON OF EDUCATIONAL PROGRAMS OF MASTER'S STUDIES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF KAZAKHSTAN AND APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING MASTERS OF BIOLOGY.....	68
E. Ergobek, Sh. Ramankulov, E. Dosymov THEORETICAL ASPECTS OF THE PROBLEM OF DEVELOPING STUDENTS' CRITICAL THINKING BASED ON STEM LEARNING.....	83
A. Yersultanova, N. Karelkhan, G.T. Azieva, M.S. Uaisova, L.M. Abdibekova EDUCATIONAL RESOURCES FOR TEACHING DIGITAL LITERACY IN AN INCLUSIVE CLASSROOM.....	92

R.Z. Zhilmagambetova, Z.B. Kopeyev, K.R. Kusmanov, D.I. Kabenov, A.A. Jakina PERSONALIZED ADAPTIVE LEARNING: ANALYSIS, COMPARISON, CONCLUSIONS.....	102
Zh.A. Zhumabayeva, A.K. Rysbayeva, M.N. Ospanbekova, A.D. Ryskulbekova, S.Zh. Turikpenova PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TEACHING PRIMARY EDUCATION SUBJECTS THROUGH A META-SUBJECT APPROACH.....	114
R.Sh. Izbassarova, G.N. Bektemirova PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING INFORMATION COMPETENCY OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS IN A MULTILINGUAL ENVIRONMENT.....	131
G.B. Kozhakhmetova WORKING WITH DIFFERENT TYPES OF SPEECH IN THE KAZAKH LANGUAGE CLASSROOM AT THE MIDDLE STAGE OF LEARNING.....	146
G.A. Nabi, B.K. Saktaganov, Sh.S. Sultanbekov, Sh. Tukhmarova, L.Sh. Aripbayeva DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE SOCIAL EDUCATORS.....	160
SH. Ramankulov, M. Nurizinova, Y. Dosymov, A. Akhanova PRINCIPLES AND CONTENT OF TEACHING PHYSICS IN ENGLISH FOR FUTURE PHYSICS TEACHERS.....	172
M.S. Sabyrzhanova, S.V. Ananyeva APPROACHES AND METHODS OF STUDYING ERMEK TURSYNOV'S NOVEL "MAMLUK" IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	187
M. Serik, D.Sh. Tleumagambetova, METHOD IMPLEMENTATION OF CRYPTOGRAPHIC ALGORITHMS IN PYTHON.....	203
M.M. Slyamkhan, D.B. Sydykhov METHODOLOGICAL FEATURES OF FORMING FUNCTIONAL LITERACY IN MATHEMATICS OF KAZAKHSTAN STUDENTS.....	218
A.S. Smykov, Z.K. Kulsharipova, L.Sh. Syrymbetova, Z.Sh. Shavaliyeva, I.O. Saifurova, Z.Y. Burashova PROBLEMS OF PEDAGOGICAL CULTURE IN THE CONDITIONS OF MODERN EDUCATION.....	231

E.A. Sultanova, B.N. Nussipzhanova, Zh. Bissenbayeva, B.Z. Medeubayeva, R.K. Doszhan
DEVELOPMENT OF CULTURAL COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF TEACHERS.....246

K.Zh. Uteeva, A.S. Zharmagambetova, G.K. Kassymova
TEACHING SIGNIFICANCE OF PRESERVING NATIONAL IDENTITY IN INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE GLOBAL WORLD.....257

EKONOMICS

A. Abdimomynova, A. Zhaishylyk, V. Kim, E. Temirbekov, A. Alibekova
ECONOMIC POTENTIAL OF THE REGION: STRUCTURAL FEATURES AND FORMATION OF PRIORITIES.....267

Sh. Abikenova, A. Koval, L. Shayakhmetova, A. Bekmagambetov, Sh. Aitimova
MODERN WORKING CONDITIONS, THE LEVEL OF OCCUPATIONAL INJURIES BASED ON NATIONAL STATISTICS AND OTHER SOURCES OF INFORMATION.....281

D.T. Aliaskarov, R.T. Iskakova, K.K. Muzdybaeva, I.K. Raiymbekova, S. N. Mishchuk
SPATIAL ANALYSIS OF MIGRATION PROBLEMS IN CONDITIONS OF ECONOMIC SECURITY AND SOCIAL STABILITY.....298

Z.K. Altaibayeva, V.P. Shelomentseva, D.Z. Aiguzhinova, Sh.E. Mutallyapova, R.K. Alimkhanova
FINANCIAL MODELLING OF BUSINESS PROCESSES IN LIVESTOCK.....315

Zh. Babazhanova, Zh. Baimukasheva, G. Rysmakhanova, Z. Basshieva, A. Orazgaliyeva
WAYS TO COST EFFECTIVELY IMPLEMENT THE POLICY OF ETHNIC REPATRIATION.....327

M. Baimaganbetova, M. Rakhymberdinova, S. Baymaganbetov
THE IMPACT OF OIL ON KAZAKHSTAN'S MACROECONOMIC CYCLES.....341

A.Z. Bukharbayeva, G.N. Bisembayeva, S.Z. Seiitzhagyparova, B.K. Nurmaganbetova, A.Z. Mashayeva
WORLD TRENDS IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PROCESSES IN THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX.....354

N. Davletbayeva, Zh. Babazhanova, Z. Akhmetova, G. Mukhamediyeva, S. Serikbayev ECONOMIC EFFICIENCY OF ETHNIC REPATRIATION IN STUDY COUNTRIES.....	366
S.T. Doshmanova, B. Bolatova, G.A. Mauina, A.Zh. Zholmukhanova, M. Zamirbekkyzy IMPACT OF SCIENCE ON COMPETITIVENESS OF THE ECONOMY.....	382
R.A. Yesbergen, G.N. Asrepov, A. Orazgaliyeva, G.M. Sagindykova, N. Shakizada ACTIVITY OF AKIMS OF RURAL DISTRICTS OF AKTOBE REGION: PROBLEMS AND PROSPECTS OF EFFICIENCY IMPROVEMENT.....	391
B.A. Zhunusov, G.K. Demeuova, M.G. Kaiyrgalieva, G.M. Sagindykova, T.F. Alhassan WAYS OF IMPROVING EMPLOYMENT AMONG YOUNG PEOPLE.....	407
Z.O. Imanbayeva, A.K. Oralbayeva, A.Zh. Nauryzbayev, M.A. Umirzakova, B.H. Aydosova MODERN SYSTEMS OF CALCULATION AND EXPERIENCE OF THEIR APPLICATION IN DOMESTIC ENTERPRISES.....	423
G. Kairliyeva, G. Zhanibekova, K. Utegenova, A. Sultanov, Y. Bogdanova SELF-EMPLOYMENT AND DEVELOPMENT OF NON-AGRICULTURAL ENTREPRENEURSHIP IN THE RURAL COUNTRY.....	439
A.M. Kulagina, D.E. Nurmukhanbetova, S.Z. Saidullaev DEVELOPMENT OF CLASSIFICATION OF FOOD SERVICES AS AN ELEMENT OF SYSTEMATIZATION OF THE CONCEPTUAL APPARATUS.....	452
A.A. Kulanov, M.A. Aitkazina, E.A. Ruziyeva, A.D. Karshalova, A.K. Saulembekova THE IMPACT OF GREEN INSTRUMENTS ON THE STATE OF THE FINANCIAL SYSTEM.....	470
G.T. Kunurkulzhayeva, A. Bakpayeva, I. Imangaliyeva, G. Demeuova, Zh. Baishukurova, A. Nurgaliyeva FORMATION OF THE INFORMATION BASE FOR ASSESSING THE QUALITY OF LIFE OF THE RURAL POPULATION.....	483

-
- L. Kurmangaliyeva, E. Aimagambetov, B. Jazykbayeva, B. Spanova**
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY
OF INCOMES OF THE POPULATION AND THEIR FORMATION.....497
- G. Nurbayeva, A. Xembayeva, B. Mubarakova, G. Beisembayeva,
B. Smailov, A. Kuniyazova**
FINANCIAL ASPECTS OF SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL
NEEDS.....507
- L.A. Omarbakiyev, Zh.T. Rakhymova, M.T. Bayetova, I.M. Baubekova**
INFLUENCE OF FACTORS OF ACTIVATION OF ENTERPRENEURSHIP
DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN, INCLUDING INNOVATIVE.....519
- A. Tapalchinova, N. Kaftunkina, M. Mukhamedova, N.A. Mazhitova,
U.D. Berikbolova**
FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF TECHNOLOGY
COMMERCIALIZATION IN KAZAKHSTAN.....534
- R.Sh. Takhtaeva, Y. Abeukhanova, M. Moldazhanov, K. Khasanova,
L. Parimbekova**
EVALUATION OF TOURISM POTENTIAL IN EASTERN
KAZAKHSTAN.....547
- Sh.A. Trusheva, A.T. Tleubayeva, R.B. Sartova. A.A. Zhakupov,
A.T. Kaidarova**
ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION OF POLICY IN THE FIELD OF
MICE TOURISM IN KAZAKHSTAN BASED ON THE CLUSTER APPROACH
AND REGRESSION MODEL.....558
- A.S. Ualtayeva, Laszlo Vasa, M.D. Ualtayev**
ANALYSIS OF THE LABOR MARKET OF KAZAKHSTAN: INFORMAL
EMPLOYMENT.....577

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

www: nauka-nanrk.kz

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Заместитель директор отдела издания научных журналов НАН РК *Р. Жалиқызы*

Редакторы: *М.С. Ахметова, Д.С. Аленов*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 30.06.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

40,0 п.л. Тираж 300. Заказ 3.

---

*Национальная академия наук РК
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*